

VASTAANOTTAJA: Valtiontalouden tarkastusvirasto

AIHE: Luonnos valtiontalouden tarkastusviraston määräykseksi avoimuusrekisterilain tarkoittamien vaikuttamistoiminnan taloudellisten tietojen muodostamisesta

Invalidiliitto ry kiittää mahdollisuudesta lausua otsikkoon kirjatusta aiheesta. Invalidiliitossa on lähes 24 000 henkilöjäsentä ja 141 jäsenyhdistystä. Edistämme ja kehitämme fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää.

Invalidiliitto on suhtautunut alusta asti myönteisesti avoimuusrekisterilakiin ja pitää tärkeänä, että poliittisiin päättäjiin kohdentuva vaikuttamistoiminta on mahdollisimman avointa ja läpinäkyvää. On kuitenkin varmistettava, ettei tietojen kerääminen ja raportointi muodosta kohtuutonta taakkaa lain piirissä oleville toimijoille.

Nyt lausuntokierroksella oleva määräysluonnos on tästä näkökulmasta katsoen hyvin huolestuttava. Kansalaisjärjestöihin kohdentuu tällä vaalikaudella suuria avustusleikkauksia, jotka heikentävät järjestöjen toimintamahdollisuuksia. Toteutuessaan tässä muodossa määräys lisäisi järjestöjen hallinnollista työtä merkittävästi ja yhdistettynä leikkauksiin heikentäisi entisestään järjestöjen mahdollisuutta tehdä sitä toimintaa, mitä varten ne on perustettu.

Avoimuusrekisterilain mukaan ilmoitusvelvolliset ilmoittavat rekisteriin myös vaikuttamistoimintansa taloudelliset tiedot. Vaikuttamistoiminnan taloudelliset tiedot ilmoitetaan ensimmäisen kerran avoimuusrekisteriin kesän 2026 toimintailmoituksessa, jolloin raportoidaan taloudelliset tiedot vuodelta 2025. Rekisteriin tulee lain mukaan ilmoittaa taloudellisina tietoina ”edellisen kalenterivuoden aikana vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden kokonaismäärä ja näiden vaikuttamistoimintaan käyttämät henkilötyövuodet, ostopalveluina hankitun vaikuttamistoiminnan neuvonnan euromääräiset kustannukset sekä vaikuttamistoimintaan liittyvät markkinointi- ja edustamiskulut.”

Avoimuusrekisterilainsäädännön valmistelussa on koko ajan korostettu, että ilmoitusten tekeminen pyritään järjestämään siten, että syntyvä hallinnollinen taakka olisi mahdollisimman kevyt. Jos määräysluonnos toteutuu tällaisenaan, lisää se ilmoitusvelvollisten hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden ja niiden kokonaismäärän muodostamista (kohta 2.1)

Invalidiliitto yhtyy SOSTEn näkemykseen, jonka mukaan vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden määrään pitäisi laskea ainoastaan ne henkilöt, jotka ovat suoranaisesti osallistuneet ilmoitusvelvollisen vaikuttamistoimintaan eli harjoittaneet yhteydenpitoa avoimuusrekisteriin ilmoitetuissa aiheissa. Raportoinnin ulkopuolelle tulisi jättää henkilöt, jotka ovat osallistuneet vaikuttamistoiminnan kohteisiin kohdentuneen yhteydenpidon mahdollistaneen taustatyön tekemiseen.

Jos taustatyöhön osallistuneiden työmäärä tulisi raportoida, nousisi ilmoitusvelvollisten hallinnollinen taakka merkittävästi. Tämän työmäärän arvioiminen ja asiakohtainen rajaaminen on erittäin vaikeaa, koska asiantuntijoiden työnkuva voi koostua lähes kokonaan taustatyöstä erilaisia vaikutettavia asioita koskien. Hankalaa ja aikaa vievää olisi raportoida myös sellaista taustatyötä mahdollisesti luettavaa toimintaa, jota esimerkiksi järjestön luottamushenkilöt ja vapaaehtoiset tekevät omalla vapaa-ajallaan.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden vaikuttamistoimintaan käyttämien henkilötyövuosien muodostamista (kohta 2.2)

Invalidiliitto toteaa, että vaatimus vaikuttamistoiminnan tuntimääräiseen ilmoittamiseen on liian raskas ja lisäksi hallinnollista taakkaa merkittävästi. Avoimuusrekisterin tavoitteet läpinäkyvästä vaikuttamistyöstä toteutuisivat arviolla varsinaiseen vaikuttamistoimintaan käytetyistä työvuosista. Tämä vastaisi lain esitöiden kirjausta.

VTV:n määräysluonnoksen mukaan avoimuusrekisteriin tulisi vuosittain ilmoittaa kaikkien vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden siihen käyttämät työtunnit. Ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluviksi henkilöiksi luettaisiin sekä varsinaista yhteydenpitoa hoitaneet että taustatyötä tehneet henkilöt. Henkilötyötunteihin laskettaisiin kaikki vaikuttamistoimintaan osallistuneiden henkilöiden vaikuttamistoimintaan liittyvä työskentely riippumatta siitä, onko työskentelystä maksettu palkkaa tai muuta rahallista korvausta. Ilmoitusvelvollisen olisi tunnistettava, milloin ja minkä verran sen nimissä toimivat henkilöt käyttävät aikaansa vaikuttamistoimintaan liittyvään työskentelyyn.

Rekisteriin ilmoitettavien tietojen pitäisi olla todennettavissa, koska määräyksen perusteluissa lukee ”Ilmoitettavien tietojen todennettavuus eli tarvittaessa ilmoitusvelvollisen kyky osoittaa toimittamiensa tietojen oikeellisuus tulee aiheuttamaan ilmoitusvelvollisille kustannuksia”. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että sekä henkilöstön että luottamushenkilöiden ja vapaaehtoisten eli kaikkien vaikuttamistoimintaan (ja määräysluonnoksen mukaan myös taustatyöhön) osallistuvien on pidettävä jatkuvaa omaa kirjanpitoa kaikesta vaikuttamiseen liittyvästä toiminnastaan ja raportoitava siitä säännöllisesti ilmoitusvelvolliselle. Ilmoitusvelvollisenkin on pidettävä kirjanpitoa huolehtiakseen tästä velvoitteesta täsmällisesti.

Ilmoitusvelvollisuus tällä tarkkuudella poikkeaa merkittävästi lainsäätäjän valmisteluprosessin aikana ilmaisemasta tarkoituksesta, jonka mukaan avoimuusrekisteri ei saisi tuottaa ilmoitusvelvollisille liian raskasta hallinnollista taakkaa.

Lausunto koskien vaikuttamistoimintaan liittyvien markkinointi- ja edustamiskulujen muodostamisesta (kohta 2.3)

Invalidiliitto esittää, että vaikuttamistoimintaan kohdentuneista markkinointi- ja edustamiskuluista riittäisi arvion ilmoittaminen ja kiinteistöistä aiheutuneet kulut jätettäisiin ilmoitusvelvollisuuden ulkopuolelle.

Määräysluonnoksen mukaan ilmoitusvelvollisen pitäisi ilmoittaa vaikuttamistoimintaan liittyvät markkinointi- ja edustamiskulut. Markkinointikulut muodostettaisiin vaikuttamistoiminnassa käytettyjen markkinointimateriaalien ja -palveluiden hankinnasta aiheutuneista menoista. Edustamiskuluina ilmoitettaisiin vaikuttamistoimintaan liittyvät, ulkopuolisiin henkilöihin kohdistuvat vieraanvaraisuudesta

tai muusta huomaavaisuudesta aiheutuneet menot (esim. ravintolakulut, edustuslahjat, edustusmatkat ja niihin liittyvät matka- ja majoituskulut sekä edustamiseen käytetyistä kiinteistöistä aiheutuneet kulut).

Mitä tulee edustamiseen käytetyistä kiinteistöistä aiheutuneisiin kuluihin, Invalidiliitto toteaa käyttävänsä edustamiseen (sana tarkoittaa Invalidiliitossa käytännössä pääsääntöisesti kokouksia, neuvotteluja, keskustelutilaisuuksia) samoja tiloja kuin muuhunkin toimintaan. Tilat ovat pääsääntöisesti muussa kuin edustuskäytössä ja on lähes mahdotonta laskea edustamiskustannusosuutta sähköstä, vedestä, puhtaanapidosta jne. Lisäksi on huomioitava, että tilanteissa, joissa vuokraamme ulkopuolisia tiloja johonkin tilaisuuteen, on täysin mahdollista, että vain muutama osallistuja on avoimuusrekisterilain tarkoittamia vaikuttamisen kohteita. Heidän osuutensa laskeminen kiinteistökuluista ja sitä koskeva erillinen kirjanpito olisi äärettömän työlästä ja lisäksi hallinnollista taakkaa kohtuuttomasti.

Helsingissä 18.11.2024

Invalidiliitto ry

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja